

DE PENSIOENLEEF TIJD MOET NU AL OMHOOG

GERT PEERSMAN (Column verschenen in De Standaard op 23 februari 2016)

De 'grote kuis' van de begroting is stilgevallen, leert het jaarverslag van de Nationale Bank. Als je abstractie zou maken van de rentebetalingen, is het begrotingssaldo er voor het tweede jaar op rij zelfs op achteruitgegaan. Het is dus ECB-voorzitter Mario Draghi die met zijn lage rente de meubelen heeft gered. Wie zich afvraagt hoe het gulle geldbeleid van de ECB in de reële economie terecht komt: de regering heeft er de taxshift mee betaald. Een slechter begrotingsrapport dan de regering-Di Rupo, en gedelibereerd dankzij schaduwminister van Begroting Mario Draghi: vooral bij de N-VA moet dit aankomen.

Qua begrotingssanering bengelen we ondertussen aan het staartje van de euroklas. Niet omdat we meer investeren, wat een valabel argument zou zijn, want ook inzake overheidsinvesteringen zijn we de rode lantaarn. Toch is er sprake van besparingsmoedigheid, veel departementen zeggen dat ze aan hun limieten zitten. Opvallend, want volgens de verkiezingsprogramma's van de regeringspartijen kon het begrotingstekort dit jaar al weggewerkt zijn.

Er wordt gehoopt op economische groei. Hoe meer groei, hoe beter de begroting, luidt de redenering. De voorbije twee jaar was de groei 1,3 en 1,4 procent. Ook voor 2016 wordt een gelijkaardige groei voorspeld. We kunnen maar beter wennen aan zulke groeicijfers. Ik acht het weinig waarschijnlijk dat de gemiddelde groei het komende decennium hoger zal zijn.

Bovendien zijn de begrotingsdoelstellingen 'structureel': het regeerakkoord beoogt een structureel evenwicht in 2018 en het Europees begrotingskader vereist een jaarlijkse verbetering van het structurele begrotingssaldo met 0,6 procentpunt. Het verschil met het effectief saldo is dat het structurele saldo gecorrigeerd wordt voor de gevolgen van economische groei. In laagconjunctuur mag het effectieve tekort dan groter zijn dan het structurele tekort, en omgekeerd in hoogconjunctuur. Zo kunnen de automatische stabilisatoren hun werk doen. Maar dat betekent ook dat de verhoopte hogere groei het structurele tekort geen millimeter doet verbeteren. Men vergeet overigens al te makkelijk dat bij gunstige groeicijfers ook de rente en de (ambtenaren)lonen zullen stijgen. Dat weegt ook op de begroting. Nee, het loopt duidelijk niet lekker met de overheidsfinanciën.

Er zijn een aantal fundamentele problemen met het begrotingsbeleid. Zo is de federale kip ondertussen leeggeplukt. Op dat niveau is in het verleden al veel bespaard, en met de staats hervormingen zijn de royaal bedeelde departementen naar de regio's verhuisd. Er zit met andere woorden meer vet op de regionale begrotingen, maar er zal nooit politieke bereidheid zijn om daar overschotten te realiseren om het federale tekort te compenseren. Als ook belastingverhogingen taboe zijn, dan rest federaal enkel de sociale zekerheid om te bezuinigen. Daar valt dan weer alleen maar voldoende geld te rapen door de uitkeringen en pensioenen te verlagen, en dat is sociaal onaanvaardbaar.

Besparen in de sociale zekerheid vereist een andere aanpak. De regering heeft de fout gemaakt om de wettelijke pensioenleeftijd pas vanaf 2025 en 2030 naar 66 en 67 jaar te verhogen om de vergrijzingskosten gedeeltelijk op te vangen. Terwijl die kosten vandaag al op de begroting inhakken. Ieder jaar meer en meer, tot minstens 2040. Het is dus niet dat er niet bespaard wordt. Integendeel. Alleen is dat amper voldoende om de jaarlijkse stijging van de vergrijzingskosten op te vangen. Het gevolg is dat we constant achter de feiten aanlopen en de begroting ondanks de besparingen niet verbetert. Het resultaat zal zijn dat noch voor deze bestuursperiode, noch voor de volgende een begrotingsevenwicht gehaald wordt, en dat tegen 2025 (2030) de pensioenleeftijd met meer dan een (twee) jaar zal moeten worden verhoogd om de factuur te kunnen betalen.

Een sanering van de federale begroting zonder de belastingen te verhogen of de pensioenen te verlagen kan alleen als de regering deze bestuursperiode de wettelijke pensioenleeftijd al optrekt. Niet in een ruk, maar zoals in andere landen ieder jaar met enkele maanden. Dat is voldoende om de jaarlijkse stijging van de vergrijzingskosten op te vangen. De besparingen op de departementen en de rentebonus van de ECB zullen zich dan effectief vertalen in een merkelijke verbetering van het begrotingssaldo en daling van de overheidsschuld.

Door de lage rentevoeten zien velen weinig voordeel in het afbouwen van de overheidsschuld. Dat is

een foute redenering. Als de schuldgraad met pakweg 20 procent daalt, dan is er in de toekomst ook 20 procent extra ruimte om die te laten oplopen, bijvoorbeeld om de vergrijzingspiek op te vangen. Op die manier zal de pensioenleeftijd uiteindelijk minder opgetrokken moeten worden om het plaatje te betalen, en kan 67 jaar wél volstaan. Maar dat vereist wel vandaag al een beleid van verandering en daar knelt het schoentje.